

## DE GAULLES SVÅRIGHETER

DEN FEMTE republiken befinner sig otvivelaktigt för närvarande i ett skede av växande svårigheter. Att tala om en allvarlig kris för regimen torde vara för mycket; en viss reservation är naturligtvis alltid av nöden vid bedömning av dylika stämningsslägen under en styrelse med en i viss mån autoritär prägel. Det kan emellertid inte bestridas, att uppslutningen kring generalen just nu är långtifrån densamma som under sötebrödsdagarna för ett år sedan.

Orsakerna till detta kärvare före är flera. Inte minst torde man böra draga sig till minnes den traditionella franska smaken för ombyten i ledningen. Det är ett lynnesdrag, som ju under den tredje och den fjärde republikens dagar tillfredsställdes i största möjliga utsträckning och ett gott stycke därutöver. Det är i Frankrike svårare än på de flesta andra håll att kräva en viss anspänning och ett skäligt mått av politisk disciplin under en längre tidrymd, om inte regimen samtidigt kan bjuda på en kedja av omedelbart slående yttre framgångar eller åtminstone på glansfulla festivitets. De Gaulle har under det sista året inte haft så mycket av någotdera att visa massorna.

Det är också tydligt, att åtskilliga av de krypta parlamentariska

storheterna från den fjärde republikens dagar numera tröttnat på sin relativa obemärkthet och reella maktlöshet och börjat se sig om efter möjligheter att än en gång vädra morgonluft. Missnöjet med kamrarnas blygsamma roll i dagens Frankrike och bristen på sympati för premiärministern Debré och hans kabinetts spelar också sin roll. Sedan Pinay och Soustelle av olika skäl lämnat regeringen, har den uppenbarligen ur partipolitisk synpunkt fått en ganska avkönad och expertdominerad karaktär.

Viktigast är dock naturligtvis någonting annat. Ett huvudskäl till att de Gaulle återkallades till ledningen var övertygelsen på de allra flesta håll, att han var den ende, som kunde tänkas lösa den tragiska och allt längre utdragna algeriska konflikten. För somliga var själva lösningen det väsentliga, alldeles oavsett på vad sätt den sedan skulle vinnas och i vilken riktning den skulle sökas. För andra åter framstod de Gaulle såsom den, vilken kunde uppnå en pacifikation i Algeriet efter linjer, vilka tillvaratog Frankrikes intressen och prestige såsom stormakt och inte innebar en snöplig kapitulation av det slag, som Mendès-France på sin tid hade åstadkommit eller förebådat i Indokina, i Tunisien och i Marocko.

Förväntningarna var alltså av mycket olika typ, och redan detta inne- slöt möjligheter till besvikelser, så snart frågorna verkligen måste konkretiseras.

Det skulle emellertid i själva verket visa sig, att de Gaulles möjligheter att över huvud taget åstadkomma en uppgörelse i godo var vida mer begränsade, än man hade hoppats 1958. Motsättningarna hade gått alltför djupt, prestige- n å ömse håll hade blivit alltför hårt engagerad, och — ej minst — utlandets inblandning i olika former till Frankrikes nackdel hade stärkt rebellernas förhandlingsposition och därmed gjort dem allt mindre benägna att acceptera den i och för sig mycket generösa förlikning, som de Gaulle var redo att erbjuda dem. Så har kriget gått vidare med ständigt växande lidanden för alla parter och till djup besvikelse för alla dem, som hade trott, att de Gaulle skulle vara i stånd att utan större svårighet åstadkomma fred. Å andra sidan har generalens egen ståndpunkt kommit att bli en allt bittrare besvikelse såväl för fransmännen i Algeriet som för de tal- lösa franska patrioter, vilka av ho- nom väntat förverkligandet av »une Algérie française». Att dessa besvikelser utgör den främsta or- saken till den »malaise», som för ögonblicket präglar Frankrikes po- litiska liv, är uppenbart.

Av kommentarerna på en del ra- dikala håll, även här i Sverige, framgår det blott alltför tydligt, att

det är med skadeglädje och med förhoppningar om regimens sam- manbrott, som man i detta läger följer försämringen av stämmings- läget i Paris. Allt tyder på att ska- deglädjen och förväntningarna är orealistiska. Man begår såsom ofta förut misstaget att förväxla stäm- ningarna i vissa radikala kammar- och pressmiljöer i Paris och de där- till anknutna gatuupptågen med den stora franska folkopinionen ute i provinsen i detta alltjämt förun- derligt jordbruks- och småstads- betonade land. Ingenting tyder på att de Gaulle på allvar skulle ha förlorat greppet om denna solida och under normala förhållanden avgörande opinion. Allt gör sna- rare sannolikt, att den fortfarande stödjer honom, mindre kanske för vad han gjort eller kan förväntas göra än därför att han uppfattas såsom den sista faktor, som står mellan Frankrike och kaos. Så länge som läget förblir detta, be- härskar han situationen. Det Frankrike, som en Victor Vinde re- presenterar, är i jämförelse här- med blott krusningar på ytan eller tobaksringar kring kaféborden i Paris.

Och vidare! Om generalen mot förmodan skulle falla eller själv ge spelet förlorat, finns det väl ingen allvarlig iakttagare som tror, att han skulle lämna plats för en re- gim i stil med den tredje eller den fjärde republiken. Alternativen är i själva verket väl blott två: en folk- frontsregim, som från början eller

mycket snart komme att helt domineras av kommunisterna, eller också — långt sannolikare — en militärdiktatur, troligen med fascistiska inslag. Det är väl en kupp i sistnämnda syfte, som just nu utgör den enda tänkbara faran. Idag liksom 1958 tyder allt på att Charles de Gaulle i sig innesluter den enda möjligheten att upprätthålla ett skäligt mått av rättssäkerhet, medborgarfrihet och samhällslugn i Frankrike och bevara landet från kaos eller ren diktatur. Alla försök utifrån att försvaga eller undergräva hans ställning kan, om det vill sig illa, få ödesdigra konsekvenser för Frankrike — och för hela Västerlandet.

Det ligger i själva verket något olustigt i det sätt, varpå ingalunda obetydliga kretsar i den svenska politiska debatten ävlas att sitta till doms över vad som nu sker i Frankrike och Algeriet. Man är chockerad och indignerad över de — snarast förbluffande milda — sanktioner, som den franska regeringen använder mot de litteratörer, skådespelare och andra, som uppmanat de värnpliktiga vid armén i Algeriet att desertera eller vägra fullgöra sin tjänst. Tydligen anser man det fullständigt självklart, att den franska staten eller av den beroende institutioner skall bereda levebröd — eller rundliga extrainkomster — åt personer som från relativt trygga positioner uppmantrar unga värnpliktiga att begå ytterst allvarliga brott mot

samma franska stat. Att de celebra 121 synbarligen är hjärtligt ointresserade för de följder, som den brottsliga handling, vartill de uppmantrat, kan få för de unga männen själva, gör inte deras attityd mera värd beröm och deltagande från utlandets sida. Det är inte för mycket sagt, om man konstaterar, att de sympatyttringar, som Sartre, Françoise Sagan, Simone de Beauvoir och de övriga 118 nu på sistone har rönt från vissa kretsar här i Sverige, tyder på höggradig både intellektuell och moralisk omdömeslöshet hos de svenska sympatisörerna.

På liknande sätt förhåller det sig med de ingalunda ovanliga svenska yttringarna av sympati för FLN. Man har ingen tanke på att det här är fråga om en ganska ringa minoritet av Algeriets invånare, som med utpräglat terroristiska metoder söker tvinga sin vilja inte bara på fransmännen utan också på den överväldigande massan av sina egna landsmän. Denna står notoriskt ganska likgiltig för rebellerens strävanden och vill endast inrikta sig på att bevara goda förbindelser med den part i kampen, som kan tänkas avgå med segern. Man är i somliga radikala svenska miljöer alldeles likgiltig för de enorma kulturinsatser, som Frankrike under etthundratrettio år utfört i Nordafrika, liksom för frågan om hur Algeriets ständigt växande befolkning över huvud taget skall kunna livnäras, om landet brytes

ut ur sitt ekonomiska sammanhang med Frankrike. Framför allt ägnar man ingen tanke åt hur det skulle påverka maktbalansen i stort och därmed den västerländska civilisationens och åskådningens möjligheter att överleva, om ett område med Nordafrikas tillgångar och strategiska betydelse skulle spelas helt ur Västerens händer och råka under en regim med stark känslomässig misstro till Europa och måhända med en viss sympati eller beundran för Moskva och Peking. Erfarenheterna det sista året med Patrice Lumumba och Sekou Touré borde annars ha något mycket allvarligt att säga envar.

Ännu en synpunkt kan läggas

på dessa svenska opinionsyttringar. Man kan fråga sig, om det är särskilt taktfullt eller omdömesgillt, när medborgarna i en stat utan egen kolonial erfarenhet ger kolonialmakterna högröstade och kategoriska råd och förmaningar i svårösta koloniala problem. Men — om man nu av sitt samvete manas att bära offentligt vittnesbörd mot missförhållanden och förtryck ute i världen, så finns det förvisso långt mera upprörande exempel att brännmärka i länder, som redan av geografiska och historiska skäl står både våra hjärtan och våra intressen långt närmare än vad det olyckliga Algeriet någonsin kan göra.